

D E G E N E A L O G I E

+++++

Voor hen, die van plan zijn een overzicht te maken van de namen en de nadere gegevens van hunne ouders en voorouders volge hier een leidraad ten behoeve van het uit te voeren onderzoek:

- I. De kwartierstaat. Deze is zo ingericht, dat de gevonden juiste gegevens van ouders en voorouders op overzichtelijke wijze kunnen worden genoteerd. Als de onderzoeker(ster) ongehuwd is, dat wordt zijn (haar) naam voornaam(namen) geboorteplaats en datum ingevuld op de 2 regels staande boven de onderste lijn. Dus: familienaam, voornaam, geboorteplaats en datum. In het links staande vak komen dan de gegevens, zoals hier boven genoemd van de vader. Naast het sterretje komen zijn geboorteplaats en datum. Naast het overlijderskruisje eventueel plaats en datum van zijn overlijden. Verder naar boven komen dan de bijzonderheden van zijn grootvader en grootmoeder en zo vervolgens van de overgrootoudersenz. De linker helft van de kwartierstaat is dus aléén voor de vaders kant.

De indeling van de kwartierstaat wijst de weg vanzelf.

In de rechter helft komen dan de gegevens van de moeder in het le vak, vervolgens die van de grootmoeder en haar ouders en voorouders.

Op de onderste lijn van ieder vak staat een kruisje x. De ruimte daarnaast dient voor de invulling van de plaats en datum van het huwelijk. Als plaats van het huwelijk dient U in te vullen de gemeente, waarin het huwelijk plaats vond.

Voorbeeld: in de stad Sneek zijn 2 gemeentehuizen: Sneek en Wymbritseradeel.

Er mag worden aangenomen, dat degenen die een kwartierstaat van zich zelf opzet, bekend is met de bijzonderheden van zijn (haar) ouders event. van de grootouders.

het Trouwboekjes, bewaarde geboorte, huwelijks en overlijdensberichten kunnen zeer veel gegevens opleveren. Als de gegevens juist zijn heeft/geen zin om inlichtingen aan de Bureaus v.d. Burgerlijke Stand te vragen. Voor iedere inlichting moet U daar leges betalen!

Als het onderzoek naar de jongste generaties een goed succes heeft opgeleverd, kan men zover zijn gevorderd, dat naar andere hulpbronnen moet worden omgezien.

In de hoofdplaats van elke provincie is een Rijksarchief gevestigd, waar men, op de uren van openstelling, vrije toegang heeft. Voor Uw onderzoek vindt U daar over de gehele provincie een groot aantal 10 jaarlijkse klappers van geboorte, trouw en overlijden, gerangschikt per gemeente en handelend over de periode 1811-1882 soms tot 1892. Als U weet welke personen U moet opzoeken, dan zijn de klappers alle gemerkt met geboorte, trouw (huwelijk) en overlijden.

- II. De geboorte klappers. De geborenen staan op de familienaam, daarna de voornaam, de datum van aangifte bij de gemeente en de namen der ouders. De gewenste klappers kunt U uit de Kast nemen en ze na gebruik weer op hun plaats zetten. Heeft U het jaar van geboorte gevonden, dan vraagt U aan de dienstdoende ambtenaar het register van geboorte, gemeente en jaar. Uit de acte blijkt dan het een en ander, dus ook de geboorteplaats. Met nadruk wordt er op gewezen, dat de datum van de akte, is, die van de dag van aangifte. Nadat U van de inhoud hebt kennis genomen, staat meestal middenin, de dag van de geboorte. Deze is voor U het belangrijkste. Tevens de geboorteplaats (soms met wijk of straat) en de namen der ouders).
- In sommige oude klappers staat eerst de voornaam van het kind, daarna de namen der ouders. De voornamen staan dus alfabetisch, dus niet per ouderpaar. Vooral in grote gemeenten werkte dit verwarrend en moeilijk. Toch in 10 jaar kunnen uit één huwelijk meerdere kinderen worden geboren, die dus kris kras in de klapper stonden. In het Rijksarchief is men doende deze moeilijke klapperste vernieuwen, en dan op de familienaam over te brengen. In de vorige eeuw was de kindersterfte vrij groot. Men doet verstandig om alle kinderen uit één huwelijk, desnoods uit meer klappers te noteren. Daarvan kunt U later profiteren, eendeels bij een onderzoek in andere klappers, anderdeels als U lust hebt om later een familiegenealogie op te zetten.

III. De huwelijks klappers. Hebt U daarin een huwelijk gevonden, dan vraagt U aan : huwelijk gemeente en jaar. In het register staat dan veel vermeld, t.w. de naam van het bruidspaar, hun leeftijd en geboorteplaats(en) event. hun beroep, alsmede de namen der ouders en getuigen. Als bruidegom en bruid niet in de zelfde gemeente woonachtig zijn, wordt het onderzoek lastiger. Doch er zijn ook registers van aangifte van het voorgenomen huwelijk. Hierin staan dan de woonplaatsen van bruid en bruidegom. Dan blijkt wel uit de woonplaats van de bruid waar het huwelijk gesloten zal zijn. Doch dit klopt niet altijd, zij het dan bij uitzondering. Uiteindelijk kan het nazien van trouw klappers uit omliggende gemeenten wel licht brengen. Naast de huwelijks registers zijn er (niet geklapperde) huwelijksbijlagen. Deze kunt U opvragen onder vermelding van het jaar en het nummer der trouwacte (rechts of links boven vermeld). Indien voorradig behoren daarbij:

1. een acte van notoriteit (bekendheid). Deze vermeldt, indien de juiste datum van geboorte van een der partijen niet bekend is (dus geen bewijsstuk) dat familieleden of burens verklaren dat hij of zij geboren is op..... als kind van de hante noemen ouders. Dit is van groot belang voor b.v. Doopsgezinden, die de kinderdoop niet kennen en voor weeskinderen. Deze punten gelden alleen voor gevallen van voor 1811, het jaar van inwerkingtreden van de Burgerl.stand. Doch soms ook voor mensen, die op oudere leeftijd gaan trouwen.
2. een acte van de ouders (event. voogden) waarin deze verklaren met het voorgenomen huwelijk in te stemmen.
3. eventueel een uittreksel uit kerkelijke registers e.a. of uit een acte van bekendheid, waaruit het overlijden van een of meer der wederzijdse ouders of grootouders blijkt.
4. event. een uittreksel uit de doopregisters van de kerk, al dan niet met de geboortedatum.
5. een verklaring van overlijden van een eerdere echtgenoot(note) van een der partijen.
6. een verklaring, dat de bruidegom in militaire dienst is (of is geweest) met zijn persoonsbeschrijving.

Men neme goed nota van hetgeen in de huwelijksbijlagen is vermeld en dat te noteren. Dit kan van belang zijn voor een eerder gesloten huwelijk. Het komt voor dat weeskinderen in een 2e huwelijk worden opgenomen en dan dezelfde familienaam dragen.

Alhoewel het heden te behandelen zijnde maar tot de voorafgaande eeuw zal lopen, zult U toch in de kerkelijke archieven terecht komen. Deze zijn meestal tot 1811, soms iets later. De kerkelijke registers bijgehouden of door de predikant, of door de schoolmeester, zijn gesplitst in de doop en trouwboeken. Soms zijn er lidmatenboeken, waarin ook wel eens uittreding (verhuizing) en overlijden wordt vermeld.

IV. De overlijdensklappers. Deze gaan over de jaren 1811-1882 (1892) eveneens 10 jaarlijkse. Na het vinden van de naam van een te zoeken persoon, wende men zich tot de ambtenaar voor overl. register en Gemeente..... en jaar.... Men denke er aan, dat in het begin der acte de datum van aangifte staat. Van de overledene worden vermeld de namen, de ouderdom (event. weduwe of wedu-naar van) soms meermalen de geboorteplaats, de namen der ouders en event. het beroep. De juiste datum van overlijden staat meestal midden in. Ten behoeve van de successie heeft men tussen 1806 en 1811 overlijdensregisters aangelegd, maar deze zijn niet van alle Gemeenten bewaard. Hierin werd vermeld:

1. de naam van de overledene
2. plaats en datum van overlijden
3. de ouderdom
4. al dan niet gehuwd
5. event. kindertal

De namen der ouders werden niet vermeld. Deze register zijn in het Rijksarchief op te vragen.

/ of door de koster

V. De kerkelijke archief stukken. Dus de doop, trouw en lidmaatregisters. Deze zijn opgenomen in de op de werktafels liggende zwarte inventaris boeken met de letters O.B.S. Deze zijn ingedeeld naar de burgerlijke gemeenten, die zijn weer onder verdeeld in de kerkelijke gemeenten. Deze zijn genummerd. Zoekt U iets b.v. in Stiens, dan vraagt U aan: O.B.S. Leeuwarderadeel en het nummer dat slaat op het betreffende tijdrek van Stiens.

VI. In het Rijksarchief is een aantal kaartenkasten, waarin gegevens staan over ver- vervaardigde genealogiën, over verschillende advertenties enz. enz. Deze zijn te raadplegen.

Mocht U geïnteresseerd zijn in een familie die een boerderij bezat, dan kunt U inzage krijgen van de floreenkohieren. Deze beginnen al in een eerdere eeuw. Gezien het bestek van deze lezing kunt U volstaan met de aanvraag om het floreen- kohier van de gemeente..... Deze kohieren die om de 10 jaar werden opgemaakt, leveren gegevens over de eigenaar(en), de huurder, de oppervlakte enz. enz. soms wordt de naam der boerderij opgegeven.

Tot slot dit: Wilt U volstaan met één kwartierstaat, al dan niet met een vervolg daarop. Of wilt U als U verder kunt gaan een genealogie maken. Het ene behoeft het andere niet uit te sluiten. Ik zou U willen adviseren om, als U in een of andere familie verdiept bent, alle kinderen uit een bepaald huwelijk zorgvuldig te noteren. Dit voorkomt, als U later een genealogie opzet extra werk. Het bezit van een groot aantal aantekeningen over geboorte, huwelijk en overlijden kan naderhand van grote waarde zijn.

VII. Het aannemen van een familienaam.

In 1811 decreeteerde Napoleon, dat iedere Nederlander eventueel als hoofd van een gezin een familienaam moest kiezen. Dit diende te gebeuren voor de toenmalige magistraat, de vrederechter. Een en ander werd in registers vastgelegd, deze zijn doch niet alle in het Rijksarchief aanwezig. In de desbetreffende acte verklaar- de men, dat men een bepaalde naam wenste aan te nemen, voor zich en voor de met name genoemde kinderen en event. kleinkinderen en met opgave van hun leeftijd. Uit deze acte kan soms veel nieuws worden gevonden. Een weduwe trad dan op als hoofd van een gezin.

September 1968.

J.Y.Foenstra